

Esmâü'l-Hüsna

Tosun Bayrak

William C. Chittick önsözüyle

SÜFİ
KİTAP

İÇİNDEKİLER

MUKADDİME William C. Chittick / 13

TAKDİM / 27

İTHAF / 31

ÖNSÖZ / 33

ALLAH'IN EN GÜZEL İSİMLERİ / 39

ESMÂÜ'L-HÜSNÂ

ALLAH / 43

ER-RAHMÂN / 46

ER-RAHÎM / 47

EL-MELİK / 49

EL-KUDDÛS / 51

ES-SELÂM / 53

EL-MÛ'MİN / 54

EL-MÜHEYMİN / 55

EL-AZÎZ / 57

EL-CEBBÂR / 58

EL-MÛTEKEBBİR / 59

EL-HÂLİK / 60

EL-BÂRİ' / 61

EL-MUSAVVİR / 62

EL-GAFFÂR / 64

EL-KAHHÂR / 65

EL-VEHHÂB / 67

ER-REZZÂK / 68

EL-FETTÂH / 69

EL-ALÎM / 71

EL-KÂBİZ, EL-BÂSİT / 72

EL-HÂFİD, ER-RÂFİ' / 74

EL-MUÎZZ, EL-MÛZİLL / 76

ES-SEMÎ' / 78

EL-BASÎR / 79

EL-HAKEM / 82

EL-ADL / 85

EL-LATÎF / 86

EL-HABÎR / 87

EL-HALÎM / 88

EL-AZÎM / 90

EL-GAFÛR / 92

EŞ-ŞEKÛR / 93

EL-ALİYY / 95

EL-KEBÎR / 97

EL-HAFÎZ / 98

EL-MUKÎT / 100

EL-HASÎB / 101

EL-CELÎL / 103

EL-KERÎM / 104

ER-RAKÎB / 106

EL-MUCÎB / 107

EL-VÂSİ' / 109

EL-HAKÎM / 110

EL-VEDÛD / 111

EL-MECÎD / 115

EL-BÂÏS / 116
EŞ-ŞEHÎD / 119
EL-HAKK / 120
EL-VEKÎL / 122
EL-KAVÎYY / 124
EL-METÎN / 126
EL-VELÎYY / 127
EL-HAMÎD / 128
EL-MUHSÎ / 130
EL-MÜBDÎ / 131
EL-MUÎD / 132
EL-MUHYÎ / 134
EL-MÜMÎT / 135
EL-HAYY / 136
EL-KAYYÛM / 138
EL-VÂCÎD / 140
EL-MÂCÎD / 142
EL-VÂHÎD / 143
EL-EHAD / 144
ES-SAMED / 146
EL-KÂDÎR / 147
EL-MUKTEDÎR / 148
EL-MUKADDÎM / 150
EL-MUAHHÎR / 151
EL-EVVEL / 153
EL-ÂHÎR / 154
EZ-ZÂHÎR / 155

EL-BÂTIN / 157
EL-VÂLÎ / 159
EL-MÛTEÂLÎ / 161
EL-BERR / 162
ET-TEVVÂB / 164
EL-MÛNTAKÎM / 166
EL-AFÛVV / 167
ER-RAÛF / 169
MÂLIKÛ'L-MÛLK / 170
ZÛ'L-CELÂLÎ VE'L-ÎKRÂM / 171
EL-MUKSÎT / 173
EL-CÂMÎ' / 175
EL-GANÎYY / 177
EL-MUĞNÎ / 180
AL-MÂNÎ' / 182
ED-DÂRR / 183
EN-NÂFÎ' / 186
EN-NÛR / 188
EL-HÂDÎ / 189
EL-BEDÎ' / 191
EL-BÂKÎ / 193
EL-VÂRÎS / 194
ER-REŞÎD / 196
ES-SABÛR / 198
ESMA-Î NEBÎ / 201

ESMÂÜ'L-HÜSNÂ

أَسْمَاءُ الْحُسْنَى

İTHAF

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla,

Bâkî olan Allah Teâlâ'ya hamdolsun, Efendimiz Hz. Muhammed'e, âline, cümle evlâdına, ahfadına ve ashâbının her birerlerine salât ü selâm olsun. Hakk âşıklarının ayağının tozu olan bu aciz, pür-taksir kul, gözümün nuru mânevî evlâtlarımın ricalarına mütevazî bir cevap olmak üzere, Allah'ın kudret eli ve kudret dili olan nice evliya, âşık ve Allah'ın sevgililerinin eserlerine müracaattan sonra bu eserdeki bilgileri bir araya getirdim. Allah cümlesinin ruhlarını takdis eylesin, onlar hakkında bir hadîs-i kudsîde şöyle buyrulmaktadır, "Ben onların tutan eli olurum..." Hakk yoldaki refiklerim tarafından böylece memur edildikten sonra, bahsettiğim üstadların eserlerinden tercümeler yaptım ve gerekli görülen yerlere şerhler düştüm. Hiç şüphe yok ki bu hakir kul ve elindeki kalemi "okçu ve elindeki oka" benzemektedir. Mânevî kardeşlerimden herhangi bir tanesi veya hakikatin samimi bir talibi bu kitabı tenezzülen dikkatlice tetkik edecek olursa unutkanlığım ve hatalarım için şimdiden aflarını talep ediyor ve Allah'ın bu aciz kulunu dua ve niyazlarında unutmamalarını diliyorum. Muvaffakiyet niyazım ancak Allah Teâlâ'dandır. O'na dayanır ve O'na güvenirim.

ÖNSÖZ

Allah Teâlâ Bakara Sûre-i celîlesi'nin 31. âyetinde

O, Âdem'e bütün isimleri öğretti

ve Araf Sûre-i celîlesi'nin 180. âyetinde,

En güzel isimler Allah'ındır, O'na o güzel isimleriyle yönelip dua edin
buyurmaktadır.

Allah Resûlü de şöyle buyurur: "Allah'ın doksan dokuz ismi vardır, yüzden bir eksiktir; kim onları *ihşa* ederse, cennete girer." (Sahiheyn)

Îlâhî hakikatler, emirler, sıfatlar ve doksan dokuzu insanlığa bildirilmiş olan O'nun Güzel İsimleri... Her kim bu isimleri kendisinde tahakkuk ettirirse cennete girer. Lâkin bu doksan dokuzun üzerinde olan bir hakikat ancak Kâdir olan Allah'a aittir ve O'nun ism-i a'zamıdır. Bu isim, diğer bütün isimlerin efendisidir. Kâinat ve bütün mevcûdât bu yüz ismin içinde mündemiçtir.

Kâinattan farklı olarak insan, bizi şahsî olarak Rabbimize rapten bir fazla ve özel bir sıfat taşır ve bu sıfat Rabbimizle aramızda bir sırdır. O sıfat bizleri dünyada Allah'ın halifesi olmaya layık kılandır.

Rabbin meleklere, "Yeryüzünde bir halife yaratacağım..." demişti
(Bakara, 30).

Ve insanlara dedi ki,

Her Şeyi senin için, seni Kendim için yarattım (Hadis-i Kudsi).

Ayrıca Allah Teâlâ buyuruyor:

Ben cinleri ve insanları ancak Beni bilsinler diye yarattım (Zâriyât, 56).

Bazı müfessirler âyetin Arapçasında geçen *li ya'budûn* ifadesini "Bana kulluk ve ibadet etsinler," veya "Bana hizmet etsinler," diye mânâlandırmışlar, fakat müfessirlerin en büyüğü olan İbn-i Abbas Hazretleri^(ra) bu âyete, *li ya'rifûn*, "Beni bilsinler diye" anlamını vermiştir. Allah Resûlü de, "Nefsini bilen Rabbini bilir," buyurmuştur.

İnsana bilmediğini öğretmek için... (Alâk, 95)

Allah Teâlâ,

İmânı yakine ermişler için yeryüzünde ve kendi nefislerinde birçok alametler...

koymuştur,

...hâlâ görmüyor musunuz? (Zâriyât, 20-21)

Var olduğumuzu bilmezsek, varlığın mânâsını da bilemeyiz. Rabbin var olduğunu biliyoruz, çünkü biz ve bütün kâinat varız, çünkü O'nun tarafından yaratıldık. O, aynı zamanda isimlerinde mündemiç olan ve Âdem'e talim ettiği ilmi yaratandır. Bütün insanlar tarafından tevarüs edilen bu ilim O'ndandır, O'nun içindir ve *el-Alîm* olan O'na giden yoldur.

Bir insanın hayatı da O'ndandır ve O'nun içindir ve nihâî dönüş O'nadır. Görmek, duymak, konuşmak; kudret, irade, cömertlik, merhamet, aşk, her şeyi affedebilme kabiliyeti: Bunlar sırf kelimeler değil, aynı zamanda Allah'ın sıfatlarından insana verilmiş olan ilâhî sıfatlardır. Bu isimleri, onların zuhurlarını kendimizde bulmaya çalışarak tanımaya gayret ettiğimizde kendimizi de Rabbimizi de tanımaya başlarız, zîrâ bu sıfatlar Rabbimizle bizim müşterek sıfatlarımızdır.

Bu ilâhî sıfatlar bizim içimizde çok derinlerde bir yerde. Onları şuur boyutuna çıkartmak ve onlara göre yaşamak zor, hatta neredeyse imkânsız.

Ancak görebilmeliyiz ki huzur, kurtuluş ve mutluluğun, dünya ve âhirette cennete girebilmenin, insan olarak kemâle erebilmenin yegâne yolu Rabbimizle murabıt olmaktır. Ve O'nunla olabilmenin tek ihtimali de O'nun güzel isimleri, ilâhî sıfatları ve ahlâkı ile ahlâklanmaktır. Bunu denemeli ve gayret göstermeliyiz.

Bu meserret yolunda seyre başlayabilmek ve Rabbimize yaklaşılabilmek için kalplerimizi dünya sevgisi ve dünyevî meşgalelerden temizlemeliyiz. Bir öğrenci düşünelim; öğretmeninin ilminin güzelliği ve kemâlini farkederek ondan istifade etmeye istekli. Ancak, midesi açsa, bedeninin bu ihtiyacı onu öğrenmekten alıkoyacaktır.

Yaratılıştta insanın ihraz ettiği makam hayvanlarla melekler arasındadır. İkisinden de özellikler taşır. Bedenin ihtiyaç ve ihtirasları insanın hayvanî tarafını yansıtır. Hayatta kalma güdüsü insanların hayatını kuşatan şeydir. Onlar için hayatın mânâsı hayatta kalmaktır ve bunun için de, kendilerine bunu yapabilmek için verilmiş olan beş duyuya güvenirler. Görmek, duymak, koklamak, dokunmak ve tatmaktan öte bir anlayış onlara kapalıdır. İnsan, sezgileriyle bir şeylerin farkına varabilmek için mânevî olarak belli bir yakınlığa ermiş olmalıdır. Gözlerin görme eşiğinin ötesine düşen her şey idrakin de maverasındadır. Hayvanların sahip olduğu iki his vardır: şehvet ve öfke. Bu ikisi, insanın hayvanî tarafının da tabiatını teşkil eder.

Melekler ise her türlü menfî duygulardan ve bedenî şehvet ve ihtiraslardan ârîdir; onların hareketleri böylesi itici kuvvelerden kaynaklanmaz. Ayrıca herhangi bir şeyi idrak etmek ve bilmekle aralarına bir mesafe konmamıştır. Onların idrak ve ilimleri fizik ile sınırlı değildir: Melekler için varlığın asıl mânâsı ve tercih edilebilecek tek yol Rablerini bilmek, bulmak ve O'nunla olmak arzusudur. Bu da insanın melekî tarafının keyfiyetidir.

Bundan dolayı hakikat yolunda atılacak ilk adım içimizdeki hayvaniyetten melekîyete doğru olmalıdır. Bu hareketin vasıtası da Allah'ın doksan dokuz esmâsıdır.

Bu esmâları işitmek, okumak, ezberden tekrar etmek, lugavî mânâlarını bilmek, hatta onların gerçekten Allah'ın ebedî sıfatları olduğuna îmân etmek dahi kâfi gelmez. Onları bir hayvan da işitebilir, bir papağan da tekrar edebilir veya Arapça bilen lalettayin bir kimse lugavî mânâlarını bilebilir. Konuşmayı henüz sökmeye başlamış bir çocuk onlara îmân edebilir.

Allah'ın doksan dokuz esmâsını işitmiş, okumuş, ezberlemiş, mânâlarını öğrenmiş ve onlara îmân etmiş olanlar elbette ki bunları boş yere yapmadılar ve elbette ki bunları yapmamış olanlara kıyasla daha iyi bir durumdadırlar. Ancak onlar dahi hâlâ başkalarından duyduklarını biliyor haldeler; esmâyı biliyorlar, ama Müsemmâ'yı (isimlerin işaret ettiğini) bilmiyorlar. Karnı acıkıp da bu açlığını "ekmek, ekme, ekme" demekle gidermeye çalışan bir kimseye benziyorlar; böyle bir kimsenin elde etmeyi umabileceği yegâne fayda, bu tekrarının ekme bulma talep ve gayretini artırmasıdır.

Rabbimize yaklaşmak için bir iç hazırlığımız olmalıdır. Öncelikle, herkeste baskın durumda olan nefs-i hayvanîden kurtulmaya çalışmalıyız. Doğuştan gelen, fitrî ama üstü örtülü olan melekî hasletle vasıflanmak için seçebildiğimiz kadar çok ilâhî sıfatı seçmeli ve hayatlarımızı onlara göre yaşamaya gayret etmeliyiz. Sonra, Allah dilerse, bu gayret taklîdimizin tahkîke dönüşmesine yol verecektir.

İkinci olarak, Rabbimizin sıfatlarının bizde bulunan izdüşümlerini hayatımıza tatbik etmeye çalışırken bir yandan bu sıfatların kıymetini gözümüzde büyütmeliyiz. Meselâ, kendimizde merhametli olma, başkası acı çekerken acıyı hissedebilme kabiliyeti buluyorsak, farketmeliyiz ki bu merhamet, Allah'ın merhametinin ancak yüzde birinin minicik bir cüzüdür; Allah Teâlâ merhametini yüze ayırmış ve bir cüzünü vaktin evvelinden ahirine kadar olan kısmında mahlûkâtına i'tâ etmiştir. Kalbimiz Allah'ın merhametinin muazzamlığından haşyete düştüğünde bu, merhametimizi

istidâdımızın (kabiliyet, kapasite) sınırlarına kadar götürmek için bizi teşvik edecektir.

Böyle gayretler göstermek bizi, Rabbimizin sıfatları ve bizdeki izdüşümleri arasındaki bağlantıyı tespit ve tetkik edebilmenin nihai mertebesine vardıracaktır. Şimdiyse kendimizle bütün bir maddî varlık arasındaki benzerlikleri ve insanın, Allah'ın sıfatlarının yansıdığı büyük âlemin küçük âlemi olduğunu görebilmek için etrafımızdaki kâinatla ilişkimizi kurmalıyız.

Şimdi şunu bilelim ki Allah'ın mahlûkâtında yansıyan ve insanda cem olan sıfatları, Allah değildir! Ancak, Allah'tan gayrı da değildir. Allah ve insan arasındaki müşterek özellikler, insanı Allah veya Allah benzeri yapmaz. Bir şeyin başka bir şeye benzemesi, ikisinin ortak özelliklerden dolayıcıdır. Siyah ve beyaz zıt olmakla birlikte ikisinin birçok benzer veçhesi vardır. Birkaç tanesini zikredecek olursak; ikisi de nesnelere özellikleridir, ikisi de renktir, ikisi de göze görünürdür...

Allah mevcuttur ve biz de mevcuduz; Allah işitir, görür, bilir, irade eder, hayat sahibidir, kudreti vardır; hepsi insanda da vardır. Ama Allah'ın mevcudiyeti ebedî, bizimkiyse zamanla mukayyettir. O Kayyûm'dur, bizim varlığımız ise tamamen O'na bağımlıdır. O'nun varlığı belli bir mekânda değildir; bizimkiyse zaman ve mekân sınırlarıyla kayıtlıdır. İlâhî sıfatları O'nun sonsuzluğunu yansıtır: O, Basîr, Semî' ve Alîm'dir ve bu özellikler O'nda mutlak ve sonsuz olarak vardır. O'nun isimleri, onların bizlerdeki minimal izleriyle mukayese bile edilemez.

Allah Teâlâ, Zât-ı Akdes'i hakkında şöyle buyuruyor:

O'na hiçbir şey benzemez (İhlas, 4).

Fakat babamız Âdem'e güzel isimlerini öğreterek ona bu ilâhî sıfatlarını nisbî oranda verdi, böylece Âdem O'nu bilir hale geldi.

Ancak, Hz. Cüneyd-i Bağdâdî gibi O'nu çok sevip bütün hayatını O'na vakfedenler dahi, "Allah'ı ancak Allah bilir," demişlerdir.

Hâlık'la mahlûk arasındaki yetmiş bin perdeyi tek bir perdeye indiren ismin içinde geçtiği

En yüce olan Rabbinin ismini zikret (A'lâ, 1)

âyetinin kendisine verildiği ve Allah'ın en sevgilisi olan Mahbûbü'r-Rahmân Efendimiz dahi öyle demişlerdir. Allah'ın Sevgilisi ve bütün Müslümanlar namazlarındaki secde esnasında *el-A'lâ* ismi şerîfini, *Sübhâne Rabbiye'l-A'lâ* (En Yüce olan Rabbimi her türlü noksanlıktan tenzih ederim) diyerek defalarca tekrar etmekte idirler. O'nun önünde en yüksek bir mahviyet ifadesi olarak secdeye kapanmak sûretiyle ancak en yüksek mertebeye erip Rabbimize yaklaşabileceğimiz bize öğretilir. Buna rağmen, daha dünya hayatındayken Miraç Gecesi'nde Rabbine mülâkî olan Peygamber Efendimiz dahi, "Allah'a yemin ederim ki Allah'ı, Allah'tan gayrısı bilemez, ne bu dünyada ne de âhirette," buyurmuştur.

Bir kimse, ilâhî sıfatların eserlerini üstüne giyindi, ahlâkını En Güzel İsimlerle tezyîn etti, Hakk'ın yed-i kudretini cümle mahlûkta müşahede etti ve kendisiyle mahlûkâtın geri kalan kısmı arasındaki benzerlikleri de seçtiyse artık bu kişinin "Allah'ı biliyorum," demesi mazur görülebilir. Bu, tıpkı ona güzel bir sanat eseri gösterilip de henüz tanışmamış olduğu sanatçıyı tanıyıp tanımadığının sorulması gibidir. "Hayır, tanımıyorum," diyebilir ve bu da doğru olur. Veyahut "Evet, onu tanıdığımı hissediyorum. Onun hassas, velûd, gözlemci, kuvvetli bir dahi olduğunu, güzel olanı sevdiğini ve hissiyatını muhteşem bir şekilde aksettirebildiğini görebiliyorum. Onu tanımadığımı nasıl söyleyebilirim? Ayrıca, onunla bir yakınlık hissediyorum..." diyebilir. Bu da birincisi kadar doğru bir beyan. Aradaki fark şu ki, bütün bunları yaratana tanıdığını söyleyen kişi, gerçekten de tanımadığını söyleyen kimseye kıyasla, gördüğünden daha ziyade istifade eder ve Yaratıcı'ya daha yakın olur.

ALLAH'IN EN GÜZEL İSİMLERİNİN NASIL TETKİK EDİLMESİ GEREKTİĞİNE DAİR BİR YOL GÖSTERME

Her bir ismin mânâsını takdim ettik ki bunlar ancak deryadan birer katedir. Katre, derya değildir, ama deryadandır.

Daha sonra insanın o ilâhî isim ile nasıl bir alaka kurabileceği ve kendisinde onun izlerini nasıl görebileceğine dair önerilerde bulunduk.

Sonra da her bir ilâhî sıfatın izleriyle ahlâklanmak konusunda muvaffak olup onları hayatının parçası yapan ve dolayısıyla Allah'ın hakiki bir kulu olan kimsenin tarifi yapıldı.

Son olarak, ne kadar isteksizce de olsa, ilâhî isimlerin, birçok marazın tedavisinde gelenekçe kabul görmüş olan kullanımlarını verdik. Allah'ın isimlerini buna benzer işlerde kullanmaya özenenleri boş yere uğraşmamaları konusunda uyaralım. Bu esmâların zikrinin büyük bir kuvve açığa çıkaracağı konusunda zerre şüphemiz yoktur; lâkin yanlış elde duran bir kılıç evvelâ kabzadaki eli yaralayacaktır. Aşağıdaki menkıbe bu uyarımıza en güzel bir misal teşkil edecektir.

Adamın biri, seyahatlerinden bir tanesinde Cüneyd-i Bağdâdî Hazretleriyle karşılaşmış ve ona bu seyahatte refakat edip edemeyeceğini sormuş. Hazret kabul buyurmuş. Geçmeleri gereken bir nehir gelmiş karşılına, fakat ne köprü var ne bir sal. Hazret-i

Cüneyd refikine, “Allah’ın izniyle bu nehri, üstünden yürüyerek geçeceğiz. Yalnız, sen benim elimi tutacak ve sürekli ‘Şeyhin dediği gibi’ diyeceksin; böylece sudan karşıya yürüyeceğiz.” Refik hayrete düşmekle beraber bunun denemeye değer olacağını düşünerek Hazret-i Şeyhin elini tutmuş. Hz. Cüneyd “Yâ Allah!” demiş ve adam da, “Şeyhin dediği gibi” demiş. Hakikaten de suda yürümeye başlamışlar. Nehrin ortalarına doğru adam teşvişe düşüp, “Şeyh, bilmediğim bazı gizli dualar okuyacak sanmıştım. Allah, deyip duruyor!” diye içinden geçirip “Şeyhin dediği gibi” diye tekrar edip durmak kendisine saçma gelmiş. Şeyhin dediğini tekrara kalkışıp da “Yâ Allah!” deyince o anda sulara gömülmüş. Kendisini tutup çıkartan Hz. Cüneyd celâllenerek şöyle demiş: “Bre ahmak herif! Sende Hakk’ın esmasını okuyacak kalp ve ağız var mı ki!”

ALLAH

ALLAH

Allah, ism-i a'zam, yani en büyük isimdir. Bütün ilâhî ve güzel sıfatları cem eder ve Zâtın remzidir; bütün mevcûdâtın varoluş kaynağıdır.

Bütün mevcûdâtın kaynağı olan Allah, yarattıklarına hiçbir şekilde benzemez. *Allah*, ancak Allah Teâlâ'nın ism-i şerîfidir. Başka hiçbir şey ve hiçbir kimse bu ismi kullanamaz veyahut paylaşamaz. Kur'ân-ı Kerîm'de buyrulduğu gibi:

Hiç O'nun adını taşıyan bir başkasını biliyor musun? (Meryem, 65)

Allah isminin beş zâtî mânâsı, vasfı vardır ki Allah'ın, gayrı hiçbir şeye müşabih olmadığına işaret ederler:

Kıdem: O, evvelin de evvelidir. Sonradan olmamıştır: Hep vardır.

Bekâ: Sonradan da sonradır, ebedîdir: Hep olacaktır.

Vahdaniyyet: Eşsizdir, şeriki yoktur, nazîri yoktur, her şeyin müsebbibidir. Her şey O'na muhtaçtır; "Ol!" deyince olur ve yine O'nun emriyle ölür.

Muhalefetün li'l-havâdis: O, Yaratan'dır ve yarattıklarına benzemez.

Kıyam bi-nefsihî: Varlığı, Zâtıyla kâimdir, hiçbir Şeye muhtaç değildir.

Allah, kemâl demektir. O'nun kemâlinin hudutları yoktur. İsm-i a'zam olan ismullah, Allah'ın kemâlinin sekiz temel vasfını içerir:

Hayat: Allah daim diridir; geçmiŐte de gelecekte de kesintisiz olarak hayat sahibidir. Hayatta olmak hakkındaki Kendi ebedî ilmi haricinde her Őeyden müstağnîdir. O'nun et, kemik veya sair maddî varlıklardan müstağnî olan hayatı saftır ve başka hiçbir yaŐayan mahlûka benzemez.

İlim: Allah, görünen ve görünmeyen her Őeyin her daim mutlak bilicisidir. O, "karanlık gecede kara taŐta gezen kara karıncayı;" bir atomu oluŐturan titreŐimleri; kalbinin derinliklerinde olanı ve senin dahi farkında olmadığın dűŐüncelerini bilendir. O, gizlilerin en gizlisini bilir. Her mevcut Őeyi daha yaratılmadan bildiği gibi o Őey ölüp gittikten sonra da bilir.

Semî'/Basar: Allah her Őeyi iŐiten ve görendir. Görünen ve görünmeyen her Őeyi gördüğü gibi duyulan ve duyulmayan her Őeyi iŐitir. Ne mesafeler iŐitmesine engeldir, ne karanlıklar görmesine. Kulakla iŐitmez, gözle görmez. Ebedî Zâtı ve ezeli oluşuyla bütün sesleri, kelimeleri, Őekilleri, renkleri, havayı, rüzgânı, hareketleri, sessizliği, dűŐünceleri ve hatıraları iŐitir ve görür.

İrade: Cümle irade O'nundur. Allah bir Şeyin belli bir Şekilde olmasını ve başka bir Şekilde olmamasını irade eder ve hiçbir Şey o Şey olduğu Őekilden çeviremez. Her var olan Şey, ancak O, var olmasını murâd ettiği için vardır. Her Şey O dilediğinde olur ve O'nun istediği gibi olur ve tayin edilmiŐ vaktinin hitamında O'nun tarafından varlık sahasından silinip gider.

Kudret: Cümle kudret O'nundur. Allah'ın yapamayacağı hiçbir Şey yoktur. Kudreti tek bir Őarta bağlıdır: Kendi iradesi. Bütün on sekiz bin âlem ve ötesi tamamen O'nun kudret eline bakarlar. Kudreti gayrı hiçbir vasıtaya bağlı değildir. Her Şeyi yapan Fâil-i Muhtar O'dur ve ne zaman, nasıl ve neden diye Kendisine hiçbir Şey sorulamaz!

Tekvin: Bütün varlık ve hareketler O'na bağlıdır. Tek Yaratıcı O'dur. Her şeyin bütünü, cüzleri, zatı ve sıfatları O'nun tarafından en güzel, en kâmil ve en âdil sûrette yaratılır. İnsanlar, cinler, âlemler, gökler; şeytanlar, hayvanlar, bitkiler, taşlar ve mücevherler; idrak, his ve tahayyül edilebilecek her şey hiçten yaratılmıştır. Herhangi bir şey var olmadan evvel O vardı. Sonra mahlûkâtı yarattı, muhtaç olduğundan değil; aşkını, iradesini, hikmetini, kudretini ve merhametini ızhar etmek için.

Kelâm: Her söylenen ve işitilen söz O'nundur. Allah'ın, bütün mahlûkâtı için geçerli olan emirleri, buyrukları ve hükümleri O'nun sözlerindedir ve bu sözler, en son ilâhî kitap olup kendinden evvelkileri de câmî' olan Kur'ân-ı Hakîm'dedir. Kur'ân, O'nun en son sözü, en son kelâmıdır, bu yüzden de mânâsı bitmez tükenmez ve ebedîdir. Allah'ın kelâmı sessizdir; dilin ve dudağın depreşmesine ihtiyacı yoktur. Ses dalgaları veyahut moleküllerin birbirine çarpmasından da müstağnidir. İşitilmek için baş kulağı gerektirmediği gibi baş gözüne hitap eden harfleri de bulunmaz.

Allah'ın bir kulu, diğer bütün isimleri cem eden, her türlü noksan vasıftan berî olup her türlü kemâl vasfını hâiz olan *Allah* ism-i celâli ile, ancak kendi içinde bulabileceği kâmil insan olma isteğinin peşinden giderek rabîta kurabilir. Bu azîm teşebbüsünde, kendisinde olan noksanlıkları bertaraf, güzellikleri de ziyade edecektir.

Abdullah, şunca mahlûkât içinde en âlî mertebeyi ihrâz etmiş ve varılabilecek en büyük şerefe nail olmuş kuldur, çünkü Hâlık-ı Zü'l-Celâl onda Kendi bütün vasıflarının esrârı ile tecellî etmiştir. Bu yüzden Allah Teâlâ Sevgili Peygamberini bu isimle isimlendirmiştir. Cin Sûresi, 19. âyette Allah, Habîbî'ni şöyle tarif ediyor:

... *Allah'ın kulu O'na ibadet için kalktığımda...*

Hakikatte bu isim –Abdullah– sadece Efendimiz Hazret-i Muhammed^(sav)'e ve her devirde en yüksek mânevî makamın sahibi olan *kutuplara* aittir. Bu zevât-ı kirâm, Allah'ın ilâhî hikmetinin hakiki vârisleridir. *Allah* ismi ism-i a'zam, yani ism-i zât olduğundan

dolayı Allah'ın ehadiyet ve vahdaniyetine dair olan vasıflarıyla bağlantılıdır. Bu yüzden bir kul Allah'la tevhîd haline erip de kendi kimliğini, nisbî kendiliğini yok etse dahi ona *Abdullah* denilmesi ancak mecâzî olacaktır. *Abdullah*, Efendimiz^(sav)'dir.

ER-RAHMÂN

Her anda, her demde, onları hayırlı-hayırsız, saîd-şakî, mahbûb-menfûr diye ayırmaksızın cümle mahlûkâtına rahmet ve hayır murâd edendir O, *celle-celâluhû*...

Bütün yaratılmışlara sonsuz ihsanlarını yağdırır. Delili de Kur'ân'dan şu âyettir:

Rahmetim her şeyi kuşatmaktadır (A'râf, 156).

Hakiki ilim sahipleri *Rahmân* ism-i şerîfini *irâdetü'l-hayr*, yani ilâhî irâdenin küllî hayır dilemesi olarak tefsir etmişler ve *Rahmân*'ın, tıpkı *Allah* ismi gibi, Yaratıcı'nın Zât ismi olduğunu söyleyerek bu ismin dahi başka kimseye atfedilemeyeceğine işaret etmişlerdir.

De ki: O'na Allah deyin veyahut Rahmân deyin: O'nu her ne isimle çağırırsanız, en güzel isimler hep O'na aittir (İsrâ', 110).

Rahmetin mânâsı kişide, başkasının elem ve kederde olduğunu bildiği zaman hissettiği hissî ihtizâz, acı ve ilgiyle tecellî etmeye başlar. Bu acının getirdiği baskı bizi o haldeki kimseye yardıma iter. Fakat acıma hissi yetmez. Hakiki merhamet kişi, kendisine acıdığı kimsenin muzdarip olduğu acı ve kederi dindirebilmişse gerçekten devreye girmiş demektir. Hakk Teâlâ bütün bu hallerden münezzeh olmasına rağmen daha "Kün!" emrini vermeden evvel rahmeti gazaba tercih etmiş ve bütün mahlûkâtı rahmetiyle yaratmıştır. "Ol!" emrinin cârî olduğu ilk andan bu ana kadar varlık sahasına çıkmış her şey rahmetle kuşatılmıştır. Eşref-i mahlûkât – yaratılmışların en şerefli olan insan dâhil bütün mahlûkâtını O, eksiksiz ve saf

bir şekilde yaratmıştır. Mahlûkâtını sonsuz nimetleriyle serfirâz kılmıştır. Yine rahmetinin bir icabı olarak hüsrân ve azaba düşmenin ne gibi tehlikeleri olduğunu da göstermiştir. İnsanlığa, ve sadece insanlığa has olarak, hayrı ve şerri seçmede muhtariyet vermiştir.

Rahmân'ın sendeki nurunu, kendine ve başkalarına daim hayır ihtiyar ederek bul. Dalâlete düşenle hüsrândaki talihsizin acılarını onları kınayarak değil, onlara merhametle yardımcı olarak hisset ve onlar için Allah'ın, rahmetinin gazabını fersah fersah geçtiğine dair ahdetmesinden dolayı ümitvâr ol.

Ebû Hureyre^(ra)'dan gelen bir rivayetle Resûlullah Efendimiz^(sav) buyurdular: "Allah'ın yüz cüz rahmeti vardır. Kâinata bunun sadece bir cüzünü göndermiş ve onu bütün yarattıkları arasında pay etmiştir. Mahlûkâtının birbirleri için duydukları rahmet ve merhamet o bir cüzdendir. Diğer doksan dokuz cüzünü ise müminlere ihsan etmek üzere Kıyamet Günü'ne bırakmıştır."

Allah'ın mahlûkâtına rahmet ve ihsan etmek irade ve istediğini yansıtan diğer bir hadîs-i şerîf ise şöyle: "Bir kimse Allah'a ihtiyaç duymayıp O'ndan [rahmet ve merhametini] istemezse, Allah ona gazabıyla teveccüh eder."

Abdurrahmân o kuldur ki Allah, kendisinde bütün kâinata karşı olan merhametini zuhura getirir. Her bir Âdem evladı kendi rahmet, merhamet hissesini kendi kabının genişliğine göre *Rahmân*'dan alır. Allah'ın âlemlere rahmeti olan Resûl-i Kibriyâ^(sav) Efendimiz'in şu hadîs-i şerîfte buyurdıkları mânâdan hiçbir insan müstesna değildir: "Allah, insanı Kendi rahmeti sûretinde yaratmıştır."

ER-RAHÎM

الرحيم

Lûtfettiği nimet ve ihsanları hayır için sarfedenleri ebedî nimetlerle mükâfatlandıran sonsuz merhamet ve ihsan kaynağıdır O, *celle-celâluhû*...